Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Lösnummer 15 öre.

11 ÅRG.
N:r 28

TIDEVARVET

22 JULI
1933

Vad har hänt?

SOMMAREN HAR VARIT TORR och varm som sällan och skall man söka sammanfatta de senaste veckornas händelser synes de — åtminstone för Sveriges del — i stort sett ha fått sin prägel av hettan. Den ihållande torkan från maj och juni räckte ända in i juli och kulminerade i en hetta, som gjorde oss till Sahara-innevånarnas likar. Torkperioden avslutades med en rad svåra skogseldar vid Värmlandsgränsen och i Norrland. Och innan regnet började infinna sig regelbundet igen, hade torkan redan uppväckt allvarlig oro för skörden. De senaste dygnens rikliga regn har tagits emot som en räddande gåva.

LANTARBETARNAS ARBETSTID har, efter många års väntan, gjorts till föremål för en utredning, till vilken socialministern i dagarna tillkallat sakkunniga, bland dem lantarbetarnas förtroendeman Falk och från andra sidan direktör A. Carell. Åttatimmarsdag eller ungefär halvårsvis sju- och niotimmarsdag är väl det närmaste syftet med utredningen.

MEDAN VI INTRESSERAR OSS för jordens vård i Sverige har de internationella sensationerna framförallt bestått i de för sommartiden karakteristiska jordenruntflygningarna med tillhörande uppbåd av folkmassor och entusiasm. Italienaren Balbo kom lyckligt till Amerika med sin eskader, amerikanen Post har hittills lyckligt uppnått Irkutsk men två litauiska flygare har fått sätta livet till.

DAGENS NYHETER HAR PUBLICERAT AKTSTYCKEN rörande ryskt spionage i Sverige under gamla och nya regimen och uppståndelsen har blivit stor, bland Sovjets såväl motståndare som anhängare i svenska pressen. Men vart vill mån komma med detta? Att det spioneras är väl i varje fall ingen *överraskning*. Det ingår ju i systemet. Men frågan är: Finns intet annat system?

SEDAN DE TVÅ ENGELSKA, i Ryssland fångna ingenjörerna frigivits, har handelskriget mellan England och Sovjetryssland, vilket pågått sedan i april, äntligen avslutats. Detta var resultatet av de förhandlingar som fördes mellan sir John Simon och Litvinov. De ömsesidiga importförbuden som berört miljonsummor, ha upphävts och man förbereder avslutande av ett handelsavtal.

DEN EKONOMISKA VÄRLDSKONFERENSEN har under tiden, efter åtskilliga törnar och svårigheter somnat in i en ajournering, som börjar nästa vecka och skall räcka till framåt hösten. Roosevelts vägran att godkänna guldländernas förslag om valutastabilisering kastade konferensen överända. Dess bestående resultat är att världens länder grupperat sig omkring tre valutaenheter, sterling, dollar och guld. Sedan denna gruppering framträtt kanske ett samarbete kan komma till stånd.

I TYSKLAND HAR MAN NU hunnit fram till att resa ett gravmonument över Rathenaus mördare — såsom hjältar, vilkas minne välsignas. Sedan såväl tyska och bayerska folkpartiet som centern upplösts, är nationalsocialistiska partiet nu det enda och till yttermera visso har ett konkordat med Vatikanen fullbordats, enligt vilket staten förbehåller sig ett vidsträckt inflytande över ungdomens fostran och religionsundervisningen och prästerna förbjudas att delta i politiken. Efter allt detta upprensningsarbete återstår nu, enligt Hitler, att fostra den tyska medborgaren för den nya staten.

Veckovakten

Elin Wägner:

Lydia Wahlströms bok om kvinnorörelsen.

I.

Doktor Lydia Wahlströms historiska översikt över *Den svenska kvinnorörelsen* hör till de böcker man läser med behållning och sedan sätter upp på den närmast tillgängliga hyllan bland sina referensböcker. Den börjar efter en hastig översikt över tiderna med Fredrika Bremer och går fram ända till våren 1933. Det är förträffligt att ha fått detta hundraåriga avsnitt ordnat och dokumenterat. Översikten sätter fakta i samband med varandra som man knappt tänkt på att förena, även om man varit med om att uppleva dem. Boken bygger på en fast tillförsikt till kvinnans förmåga, rätt och plikt att arbeta och öva inflytande i samhället, och doktor Wahlström är här trogen mot sig själv och sitt hedrande kvinnosaksförflutna.

Innan anmälaren går in på bokens kärna, måste hon i någon mån ut från sin ståndpunkt kommentera doktor Wahlströms inledning till densamma. Doktor Wahlström har själv understrukit att boken är tänkt som källskrift för den unga generationen som kan tänkas vilja skriva om kvinnorörelsen som extraarbete, och därför läser man den också så som man tänker sig att de unga skola läsa den: utan tillgång till så mycken egen kunskap i ämnet. Och därför hajar man också till vid första satsen i inledningskapitlet. Det lyder så här: »Människan är ett sent begrepp i historien, säger Geijer, men man skulle kunna säga att kvinnan är ett ändå senare».

Så startar alltså en svensk historiker och specialist på kvinnohistoria sin redogörelse för kvinnorörelsen. För två år sedan publicerade en hennes tyska kollega som döljer sig under pseudonymen sir Galahad sin kvinnliga kulturhistoria *Mütter und Amazonen* med följande tes: Am Anfang war die Frau. Och den satsen hade hon inte fått genom att vända upp och ner vare sig på den Heliga skrift eller Nietzsche utan genom att följa den biologiska linjen, och i myter och urgamla myter söka det kvinnliga självmedvetandet. Hon citerar då äldre auktoriteter än Geijer, bland andra den egyptiska gudinnan Neith. Över hennes tempel stod skrivet: »vad som är, skall bli och har varit, är jag. Ingen har upplöst min kiton. Den livsfrukt jag födde var solen».

Nåväl, detta bevisar åtminstone vilken förvirring som råder när det gäller att placera kvinnan i historien och avgöra vilken roll hon spelat här.

Det är märkligt att doktor Wahlström lämnar utan avseende den nya skola som åstadkommit denna förvirring genom att lägga en helt och hållet ny synpunkt på kvinnans och därmed mänsklighetens historia. Denna litteratur söker stöd i de senaste årtiondenas arkeologiska upptäckter som blottat gamla kulturer, likaså i etnografiska forskningar som ge en ny uppfattning av naturfolken och söker och finner mod till sitt arbete i den nya psykologien. Med utgångspunkt i vad den lär om den mänskliga praktviljan förklarar den maktkampen mellan könen, som häver historien i stora böljor och krusar de stora böljorna med små vågor dessutom.

Den nya skolan bland kvinnohistoriens forskare är fascinerande.

Kvinnans historia tecknar sig alltså för denna skola i våglinjen och ingalunda i den långsamt stigande linje doktor Wahl-

(Forts. å sid. 3).

Märta Schulz-Cajander:

Riksdagsvalet i Finland

gav ett märkligt resultat.

Folket vill demokrati och nationell borgfred.

Efter det Finland äntligen överkommit sitt löjligt långsamma valuträkningssätt från anno dazumal och visar oss det exakta valresultatet först inemot två veckor efter valen, medan detta annorstädes, såsom i Tyskland, för att blott taga ett nära till hands liggande exempel, kan utläsas dagen efter valen — kunna vi då för Tidevarvets ärade läsekrets göra våra reflexioner.

Ur nordiskt västerländsk synpunkt förefaller utgången av detta års riksdagsval i Finland enbart tillfredsställande. Vårt i politiskt avseende så ungt självständiga folk har med dessa val visat sig äga en glädjande balans, som otvivelaktigt är ett uttryck för de djupa spår, som den frihetsälskande svenska statsbyggarandan avsatt i Finlands folksjäl. Med riksdagsvalet 1933 har den nordiska andliga gemenskapen, förefaller det, att anteckna en ny vinning.

Högergrupperna ha glidit bort från de fasta laglighetsbegreppen.

I en tidigare artikel framhölls det att valkampanjen utgick särskilt på den nationella fronten — mot äktfinsk paroll: svenskans undanskjutande såsom grundlagsenligt rikisspråk och som officiellt bildningsspråk i statsuniversitetets förfinskning, uppställde den svenska nationaliteten i Finland kravet på grundlagsenlig medborgarrätt i ett land, som även finlandssvenskarna ärvt av sina fäder, och där även finlandssvenskarna offrat hjärteblod för landets tidigare nationella integritet och sedermera även politiska

(Forts. å sid. 4.)

Keron Bose:

Indiens politiska väg.

Den dag, den 7 juli, då sommarkursen öppnades på Kvinnliga Medborgarskolan vid Fogelstad, hade kretsen vidgats på ett enastående sätt. Från Internationella Kvinnoförbundets kongress hade två deltagare för en dag sökt sig till Medborgarskolan, fru Keron Bose från Calcutta och fröken Hage, holländska, från Internationella Arbetsbyrån i Genève, där hon är chef för den avdelning, som sysslar med kvinnornas arbetsförhållanden.

Fru Bose är aktiv i den av Gandhi inspirerade kvinnorörelsen i Indien. Hon ville undersöka möjligheterna för unga indiska flickor att deltaga i kurserna vid Fogelstad.

För den samlade sommarkursens deltagare talade fru Bose om förhållandena i Indien, sådana hon känner och ser dem och starkt blev intrycket av hennes visdom, tankeskärpa, naturligt mänskliga humor och suveränitet.

Fru Bose har också anhållit att genom Tidevarvet få framlägga sina synpunkter på Indiens nutida problem.

Mrs. Bose i Medborgarskolans trädgård.

För alla folk i världen tycks huvudproblemet ligga i förhållandet mellan den enskildes samvete och vad staten och samhället kräver, mellan idealen och deras praktiska genomförbarhet, mellan själslig makt och dess motsats, fysiskt våld, vilket ibland tycks oundvikligt i kampen för tillvaron.

Alla folk gör olika försök att lösa detta problem, i överensstämmelse med sina traditioner och sin förmåga att genomtänka problemen.

I Indien har vi antagit Satyagraha (sanningskraft) som princip och arbetsmetod. Vårt mål är »frihet», men denna frihet måste fattas i en mycket vidare bemärkelse än den vanliga. Den innebär ett mänsklighetens upplyftande till ett högre plan i moraliskt och ekonomiskt avseende och i förhållandet raserna emellan, snarare än politiskt oberoende och nationell exklusivitet enligt den vanliga tolkningen av begreppet frihet.

Indien har i kampen för frihet tagit som sin uppgift att leva för ett världsbroderskap eller — om det blir nödvändigt — att dö därför.

Det moderna Indiens »nationalism» är alltigenom ett program för *uppbyggande*. Det är inte exklusivt, inte aggressivt mot någon, går inte i något avseende in för förstörelsepolitik. En ström av förnyelse flyter nu genom Indien och ger åt varje människa nytt liv, en ny anda, en ny framtid. Den nya andan verkar, men talar aldrig, skriker aldrig. Den är nationell, men dess verkan gäller mänskligheten. Den talar med ohörbar röst tvärs genom fängelsernas slutna portar och när den stenas uppstår än mäktigare och mera inträngande dess vittnesbörd om livets välde.

Beträffande Indiens kvinnor finner vi i muhammedansk religiös litteratur yrkande på samma rättigheter och uppfostran för män och kvinnor, och under Vedatiden åtnjöt hinduiska kvinnor full frihet — det tillkom dem även att välja make. Nu, i vår tid, kräver Indiens kvinnor fullständig emancipation, och detta i enlighet med Indiens gamla tradition.

Indiens kvinnor träder nu fram, i massor och med fart, och tar sin andel i det offentliga livet. Purdahsystemet (instängdheten) dör ut, sedan kvinnorna i samband med Gandhirörelsen gått ut för att hålla vakt utanför spritaffärerna. Genom Sarda-lagen har äktenskapsåldern höjts från 12 till 14 år. Kvinnorna har visat sin duglighet i provinslantdagarna och i kommunala myndigheter, som skolinspektörer, som lärare och ledare för skolor — som läkare, sköterskor och hälsovårdsinspektörer.

Den andliga kraft, som utstrålar från Gandhi, håller på att tränga in i varje hushåll, fastän 95 % av Indiens folk inte kan läsa och än färre har hört och sett Gandhi. Men de tvekar inte att på Gandhis maning göra handlingar, som för dem i fängelse, i döden eller till andra lidanden och offer.

I denna politiska aktion har kvinnorna visat sig mäktiga att lida och uthärda ingalunda i mindre grad än männen. När vi indiska kvinnor kämpar för vår frihet, är detta inte en kvinnornas kamp mot männen, utan kampen bärs av en hos båda parterna levande moralisk känsla — av en *villighetens rörelse* inom det indiska folket, som strömmar fram med pulsslagen från ett nytt liv. De indiska kvinnornas friska hälsofyllda framträdande skall skapa nya lagar för samfundslivet med ideal, som icke är imitation utan som har sitt eget ursprung, sin egen andliga och moraliska tradition.

Läckert och hälsosamt
är smörgåsbrödet
UPLANDSKUBBEN
I hygienisk förpackning hos Eder handlande.
Undvik efterapningar!
Begär uttryckligen Uplandskubben!

TIDEVARVET

Radikal politisk veckotidning.

REDAKTÖR:
Carin Hermelin.
ANSVARIG UTGIVARE:
Ada Nilsson.

Utkommer varje **helgfri lördag.**
Triewaldsgränd 2, 3 tr., Stockholm. Tel. N. 48 42.

AGDA BJÖRKVALL

deltagare i Kvinnliga Medborgarskolans vid Fogelstad första kurs, en av initiativtagarna till Fogelstadförbundet, har gått bort efter mångårig, tappert buren sjukdom.

Djup ansvarskänsla, förståelse, glad och inspirerande godhet präglade hennes kamratskap.

Från såväl den trängre som den större kamratkretsen inom Fogelstadförbundet frambära vi till henne ett tack.

Honorine Hermelin.
Ebba Holgersson. *Göta Rosén.*

ADVOKATER
Ledamöter av Sveriges Advokatsamfund

Eva Andéns Advokatbyrå
Inneh.: *Eva Andén.*
Norrlandsgatan 18.
Tel. 75 75, 75 76
STOCKHOLM

Specialitet: Familje- och arvsaker, Boutredningar och testamenten, förvaltningsuppdrag. Även skriftliga förfrågningar.

Advokat Hugo Lindberg
KUNGSGATAN 6, STOCKHOLM
Tel. Växel: N. 333 15.

Stockholms Yngre Tandläkares Förening.

Kvinnliga tandläkares klinik.
Ad. Fredr. Kyrkog. 1 (v. Sveavägen)
Leg. tandläkarna Astrid Gyllencreutz, Ingrid Huss, Ruth Öhrling.
Tid pr tel. 20 03 73. Särskild mottagning för barn (tandl. Huss.)
Månd., onsd., fred. 3.30—6.

Klockarebolagets
(f. d. Wissnells, etabl. 1818)
Begravningsbyrå & likkistfabrik
Fabrik och utställning:
Skepparegatan 39
Telefoner: 67 34 36 = 61 20 98
Efter affärstid: Enskede 29 30
Filialer: Agnegatan 40. 53 35 28
S:t Paulsgatan 15. 40 30 87
Ombud för Sv. Eldbegängelseföreningen

Alma Axelssons
FÖRLOSSNINGSHEM
LINNÉGATAN 19
Mottager inackord. även för längre tid.
Tryggt och ogen., välrek.
Tel. 778 24.

Liliesjöös
Parfymeri- och Sjukvårdsaffär
STOCKHOLM
Butiker:
Fridhemsgatan 16 — Tel. 50 59 82.
Hantverkaregatan 85 — Tel. 50 55 85.
Sveavägen 109 — Tel. 31 70 25.
El. värmekuddar — Kattskinn — Kamelhårsartiklar — Urinbehållare — Sanitetsbyxor för damer — Allt i branschen.

10—12 och 1—4. Moderata arvoden
Rättshjälp även för mindre bemedl.
Boupptеckn. fr. 12 kr., Lösöreköpskontrakt 6 kr., Testamenten 7 kr. samt därmed jämförl. ärenden till samma låga pris. E. o. Hovr.-not. I. TÖRNÅ, Stureplan 15, IV. Tel. 103396. Mott.-tid 2—3, 6—7.

Den 22 Juli 1933.

Det moderna jordbruket.

Det moderna jordbruket utmärker sig särskilt genom två egenskaper: det bär sig inte, och det har en mer och mer utvecklad maskinkultur. Detta gäller särskilt jordbruk i större skala. Man har traktorer och hisslogar, man byter ut sina tröskverk, även om de kunde gå i tio eller tjugu år till, endast för att få nyare typer som tröska fortare. Alla dessa nymodigheter sker för att de äro »arbetsbesparande». Det moderna jordbruket syftar hän emot att kunna reda sig med minsta möjliga mänskliga arbetskraft och mesta möjliga maskiner.

Gott och väl! Men här ställa sig några frågetecken i vägen. Utvecklingen av jordbrukets arbetssätt är varken så enkelt eller så enbart lyckosamt, som man föreställer sig. Först och främst — ha jordbrukarna dessa pengar för vilka de dyrbara maskinerna ska inköpas? Sannolikt icke. De få köpas på avbetalning. Dyrt! Och ännu dyrare genom avbetalning! Man har naturligtvis räknat ut före köpets avslutande, att det ställer sig ekonomiskt fördelaktigt. På papperet — ja! Men det är inte så lätt att beräkna rätt, vad man får betala för reservdelar och vad man går miste om genom förlorade arbetsdagar. Det är det individuella eller om man så vill »personliga» hos maskinerna, att deras varaktighet och brister variera.

Naturligtvis är utveckling önskvärd och ej tillbakagång. Det är ej meningen att höja en röst för den gamla goda tiden, då man endast körde med oxar och betalade 8 riksdaler och en tunna råg i lön pr år. Men det vore önskvärt, att jordbrukarna, som icke torde vara obekanta om sitt »nödläge», skötte både sitt jordbruk och sin ekonomi med något mera besinning. Det bör gälla för jordbruket, som för annat, att rätta mun efter matsäcken. Det är inte sagt, att det är ekonomiskt i praktiken att köpa för pengar, som man inte har och inte vet, om man kommer att få. Man måste ta hänsyn till tiderna, ej endast ropa på det allmännas hjälp. Och den uträkning man gjort upp 1932, kanske inte står sig 1937 eller 1942 när slutbetalningen måste ske. Det är ett ansvarslöst slöseri, som för närvarande pågår inom jordbruket.

Dessutom — varför just nu, då arbetslösheten är så stor, minska på arbetskraft? Varför är det så bråttom? Låt människorna behålla arbetet — åtminstone till dess man har råd att betala sina dyrbara maskiner utan statsunderstöd. Eller gör en maskin, som kan vara arbetsgivare och jordägare utan att bära ansvar.

E. T.

Kvinnliga Medborgarskolan
vid Fogelstad

Kurser i medborgarkunskap.

Historia med statskunskap, psykologi, kommunalkunskap, mötesteknik, diskussioner över aktuella politiska och sociala frågor. Gymnastik och sång.

Höstkursen 1933
på 3 veckor 7—29 september

Stipendier kunna sökas.
Begär prospekt hos

Rektor *Honorine Hermelin* FOGELSTAD — JULITA

Barnförsäkring —

en väg till kvinnans ekonomiska självständighet?

När Margarete Bonnevie i fjol gav ut sin utmärkta bok om *Ekteskap og Arbejde* — sedermera även översatt till svenska — skrev professor Otto Lous Mohr om boken och dess författarinna i Tidens Tegn:

»Endelig en kvinne som ikke er kvinne verst! Endelig et sinn hvor en Stuart Mills, en Camilla Colletts kloke og edle tanker har funnet grobunn, og samtidig et moderne menneske som har evnet å aktualisere dem og fylle dem med personlig innhold, så de blir ord for dagen.

Uaffektert, fri for paradokser og anstrengt originalitetsjakt gir boken en i beste forstand saklig fremstilling av *et av de allerviktigste spørsmål i vår tid, spørsmålet om den gifte kvinnes rett til arbejde utenfor hjemmet.* Men på grunn av selve dette spørsmåls art gir den samtidig betydelig mere, den gir i et kort ekstrakt en utsikt over kvinnens hele stilling i det moderne kultursamfund.»

Dessa den norske professorns allvarligt erkännsamma ord om den radikala boken styrker fru Bonnevies egen sats att kampen i dag står icke mellan män och kvinnor utan »mellem fremskridtsmennesker av begge kjønn på den ene side, og bakstrevere av begge kjønn på den annen».

Att det inte minst är kvinnorna själva som gör motstånd, när det gäller att klara upp och anpassa deras villkor efter den förändrade tidens krav, är fru Bonnevie fullt på det klara med. Men när Tidevarvet träffar henne i Stockholm — där hon vid internationella kvinnokongressen höll ett stort föredrag om kvinnornas arbetsrätt — är hon full av tillförsikt och arbetslust och ger oss ytterligare några belysande ord, om vad hon menat med sin bok.

Kvinnesakens mål er, ikke sandt, at kvinnene skal få sine fulle menneskerettigheter, säger fru Bonnevie. Men

den aller mest fundamentale menneskerettighet er netop retten til å arbeide på alle felter,

retten til å utnytte de evner naturen har skjenket kvinnen. Denne rett er det ennu meget, meget langt fra at hun har.

Vi hører jo fler og fler røster, selv fra dem som mener sig å kjempe for kvinnens frihet, heve sig for å forsikre at »principiellt er vi for fri arbeidsrett, men i disse tider må vi være beskjedne og overlate mennene — forsørgerne — de godt betalte arbeidsfelter».

Når stemningen tildels er denne selv innen kvinnesakskredse, så er det ikke underlig at i reaksjonære kredse er opinionen så voldsom mot kvinnenes rettferdighetskrav at den truer med ikke alene å stanse utviklingen, men endog å sette oss mange decennier tilbake.

Man må først gjøre sig det helt klart at man ikke kan avhjelpe arbeidsløsheten ved å ofre de gifte kvinner.

Når man vet hvor uendelig liten procent av gifte kvinner det er som rundt om i landene arbeider i erhvervslivet — 3—4 procent — så må man smile av den tanke at et forbud skulde kunne helbrede eller endog bare mildne ondet. Alt hvad man opnår er å flytte en liten smule på arbeidsløsheten — gi til nogen det man tar fra andre.

Jeg er efter mange års grublen og arbeide med dette problem kommet til den opfatning at

der må arbeides for en radikal omleggning av kvinnens hele tillværelse,

fortsätter fru Bonnevie. En omleggning som efter min mening må gå ut på intet mindre enn dette: mens det nu er regelen at den unge kvinne gir op sitt erhvervsarbeide når hun gifter sig, vilde det være det beste for alle parter om det blev almindelig skikk og bruk at hun såvidt mulig beholdt sitt arbeide også efter sitt giftermål.

En sådan forandring av skikk og bruk står for mig som den absolutte betingelse for at det skal bli mulig for kvinnene å komme ut av det nuværende uføre. Kun på den måten vil det bli mulig for flertallet av kvinnene å nyde godt av de rettigheter kvinnesakens forkjempere har opnådd for dem. Erfaring har gjort det klart at de fleste av disse rettigheter vil vedbli å være mer eller mindre teoretiske, sålenge den skikk og bruk opretholdes at hun skal forsvinne i kjøkken og barneværelse såsnart hun gifter sig.

De positiva linjer fru Bonnevie drar upp för att lösa denna ständigt aktuella konflikt, innebära både möjligheter till betryggande födelsekontroll, rationaliserat hemarbete och effektiv tillsyn över barnen.

Mens jeg holder på at der er i høieste grad påkrevet å få ordnet det så at kvinnene får anledning til å vie sig helt til barnet i nogen måneder efter hver barselseng, säger hon, stiller det sig helt anderledes hvad det øvrige barnepass angår. For dettes vedkommende tror jeg det for det store flertalls vedkommende vil være det absolutt beste at det blir ordnet meget mer kollektivt enn nu.

Og så kommer jeg tilslutt til en foranstaltning som det efter min mening er av helt avgjørende betydning å treffe for at det skal bli mulig å bryte motstanden mot gifte kvinners arbeidsrett!

Den reform som kaldes barnetrygd

(barnförsäkring) og som, når den er helt gjennemført, helt og holdent vil forandre det nuværende lønningssystem.

Efter det nuværende lønningssystem forutsettes hver voksen manns lønn å skulle strekke til for en hel familie; lønnen inneholder altså, foruten lønn til den person som yder det arbeide lønnen er vederlag for, også det som trenges til underhold av hustru og barn. Efter dette system oppebærer altså hver mann familielønn, uten hensyn til om han har familie eller ikke. Når man tenker ordentlig over hvad dette vil si, ser man hvor urasjonellt og ulogisk dette lønningssystem i virkeligheten er. Det er klart at familier med barn på denne måte får forholdsvis altfor lite å leve av. Såvel i familiens interesse som i kvinnenes gjelder det om å komme derhen at hver lønn blir individuell lønn, enkeltmannslønn. Man opnår dette hvis man gjennemfører helt ut det princip som allerede er knesatt i Frankrike og Belgia, og som går ut på at det beløp som barna trenger for å leve, eller ialfald en del derav, tilveiebringes ved hjelp av en barnetrygdekasse.

Til denne trygdekasse forpliktes alle arbeidsgivere uten undtagelse å innbetale en av det offentlige nærmere fastsatt premie for hver arbeider eller funktionær som han beskjeftiger, uansett om vedkommende er gift eller ikke. Av de inntekter som trygdekassen herigjennem får, utbetales så barnetrygdepengene.

Alle lønnstagere får alt å av sine arbeidsgivere like lønn for samme arbeide, uten hensyn till om de har barn.

De lønnstagere som har barn under en bestemt alder, får så av forsikringskassen utbetalt barnetillegg som er mer eller mindre tilstrekkelige til barnas underhold alt efter hvor stor den fastsatte trygdepremie er.

De har sikkert allerede sett den sammenheng som der er mellem barnetrygden og kvinnenes arbeidsrett. Sålenge hver voksen manns lønn er beregnet på som nu er tilfelle, å skulle være tilstrekkelig til en hel familie, sålenge vil det være umulig for den gifte kvinne å overvinne motstanden mot hennes erhvervsarbeide.

Et av de hyppigst anførte argumenter mot hennes arbeidsrett er jo at hun ikke må opta plassen for familieforsørgere; men dette argument vil jo lidt efter lidt miste sin vekt når lønnen ikke lenger er familielønn, men enkeltmannslønn supplert med barnetillegg til dem som har barn.

Det er også klart at takket være denne reform *vil den viktigste hindring for opnåelse av like lønn for kvinne som for mann bli fjernet.*

Frankrike og Belgia har vist oss veien ved å innføre lovfestet barnetrygd for alle lønnstagere. Disse lands motiver for å innføre barnetrygd har riktignok ikke vært de netop skisserte. De har vært, dels å hindre at arbeiderfamilier som har flere barn enn den såkaldte »normalfamilie» (2—3 barn) likefrem skal lide nød, dels å opmuntre til øket fødselantall.

Jeg har forsøkt å vise, slutar fru Bonnevie, at, for hele samfundets skyld må der til en radikal omleggning av hele kvinnens måte å innrette sitt liv på, slik at

man kan få omlagt husarbeidet fra å vare ulønnet dilettantarbeide til å bli lønnet yrkesarbeide.

Denne omleggning vil samtidig åpne veien for hennes yrkesarbeide også på andre områder, på betingelse av at lønningssystemet blir forandret. Blandt de praktiske foranstaltninger som må treffes før der kan skaffes kvinnen en naturlig plass i samfundet, forekommer denne mig å være helt nødvendig. Det står for mig — og man vil kanskje ved nærmere eftertanke gi mig rett — som at denne rent praktiske reform kan vise sig å bli det sesam som vil lukke op til vår økonomiske uavhengighet og derigjennem til vår fulle frihet.

Två svenska novellsamlingar.

En liten jänta som heter Marry och står i butik, faller för frestelsen att köpa en jättefin röd klänning på Västerlånggatan för den svindlande summan av 37:50. Så bjuds hon av en bekant till Reginas danssalong där hon erövras av kvällens jazz-hjälte. Det blir slagsmål om Marry, hon är firad — som just annars inte varit fallet — och halvt föryrad av segerrus går hon hem vid hjältens sida. När han bokstavligen bär henne rakt in i sin starka famn, så har hon ingen som helst kraft att stå emot. »På golvet låg en liten röd klänning som en blodpöl.»

Det kommer en tid då Marry gärna vill se sin hjälte igen; det var inget slarv, hon visste att han stod i Bröderna Carlssons manufakturaffär och att han hette Helmer. Men dels tyckte hon det var genant att inte veta hans efternamn, dels hölls hon tillbaka av en liten kvinnlig stolthet att det ändå var han som skulle ringa först.

Så kommer slaget. Marry förstår att hon är med barn. Nu måste hon uppsöka Helmer, det hjälps inte. Men då har hon på gatan råkat få se honom sluten intill en annan flicka — en flicka klädd i blått. Och då, nej, då kan hon helt enkelt inte. Hon går först till en läkare som konstaterar fakta och avvisar hennes bön om hjälp och sedan — till slut — till »en sån där affär». Gummivaror. Kontrollstämplade.

»En röd klänning på Västerlånggatan, ett stålblixtrande vasst föremål, en kista svart som jorden, det var hela historien.» — Innan Marry dog på sjukhuset utropade hon: »Men varför hjälper ni oss då inte? Varför överlämnar ni allting åt oss själva, vi som ingenting vet och ingenting begriper?»

Detta är innehållet i en av novellerna i *Margit Palmærs bok:* Mot en ny kärlek. Det är kanske inte den bästa eller den viktigaste av dem men lilla Marrys nödrop kunde sättas som motto på hela novellsamlingen.

Det tema som Margit Palmær gjort till huvudpunkten i sin bok är ett gammalt nytt problem som ännu står på listan av vår tids olösta frågor — fosterfördrivningen. Margit Palmær hör till dem som vill säga något med sin bok — hon säger det eftertryckligt, med hög envis röst — och man måste därför tala om boken från två sidor: om det hon har att säga, och — först senare — hur hon säger det.

Det är inte fråga om att det ej är en tendensbok. Många som känt Margit Palmærs starkt radikala åsikter har kanske varit rädda för att hon skulle ta alltför hårt på ämnet och ställa alltför absoluta fordringar. Men de ha oroat sig förgäves. Det är en sällsynt levande värme och en starkt utpräglad moderlighet som präglar hela boken. Det är som om hon ville säga: Det är fel att tro att vi kvinnor inte vill ha barn. Det är inte alls där frågan ligger. Hjälp oss i stället att klara oss ur de oöverkomliga svårigheter vi kan råka in i och vars »skuld» vi ju i varje fall inte är ensamma om. Upplys oss, hjälp oss — oss alla, som ingenting kan och ingenting begriper. — Och det är ett rop som hörs!

Det kan naturligtvis vara fråga om, huruvida det är kontnärligt att skriva en hel bok där varje historia — mer eller mindre — handlar om samma sak. Innan man börjar läsningen vet man ju vad som skall komma! Men frågar man detta så måste man säga att varje berättelse för sig är väl uppbyggd, den är sedd med klara oförvillade ögon och återgiven med varma färger. Man minns dem alla. »Tidig vår». »Vår dagliga kärlek». Gripande i all enkelhet är »Den sjunde». Och även om man kan säga att motivet är monotont, så är miljön i stället så mycket mera omväxlande. Livet leker sin hårda lek såväl med kvinnliga docenter som med Lumplisa i Rålösa.

*

Agnes von Krusenstjernas bok »En ung dam far till Djurgårdsbrunn» är av helt annat slag. Vid jämförelse (man vet att det är något galet i lusten att vilja jämföra, men man ger dock vika för den!) så faller huvudskillnaden genast i ögonen. Agnes Krusenstjerna »målar blott». — »Så jag målar, donna Bianca, ty det roar mig att måla så.» Hon är typisk för begreppet l'art pour l'art, även där det är det egna hjärteblodet som hon släpper till.

Denna hennes bok är mindre självbetonad än hennes föregående, men också svagare. Jag vet inte om jag bedrar mig, men man har intrycket av att Agnes Krusenstjerna här — som så ofta är fallet med de s. k. arriverade konstnärerna — snarast har samlat ihop litet saker som hon redan »haft» för att det skulle bli en bok. Och just en novellsamling är kanske det mest krävande av allt. Ingenstans fordrar man en sådan psykologisk skärpa, så fin konstruktion och en sådan klarhet i formen som av en novell, som skrivs för sin egen skull.

Agnes Krusenstjerna kan skriva, det är inte frågan om den saken. Hon har ett bildspråk som kan tjusa och förtrolla. Man behöver bara ta bokens första mening: »Mitt i oktober brusto ett par dagar fram likt gula fuktiga rosor i en redan härjad trädgård». Eller när hon längre fram i boken liknar dagarna vid »glupska små grå vargar». »De ha en orimlig aptit, de där vardagarna». Men ibland kan hennes skildring bli för späckad av sinnenas förnimmelser. Det blir för mycket »dunster» — antingen det nu är av kaffe, får eller lök, och ibland få de döda tingen spela en alltför verksam roll i människornas stämningar. »Snön gråter tårar» t. ex. Eller »vadet bevittnades av en rad allvarsamma flaskor, vilka, raka som soldater i ett led stodo i givakt på hyllorna». Bilden är bra — men i det sammanhang det kommer har man snarare intrycket av att författarinnan skrivit det just för att bildleken roat henne, inte för att den var nödvändig i sitt sammanhang.

Ett par av novellerna äro svaga, man skulle önskat att de ej varit med i samlingen, på samma sätt som man ibland kan önska att en målare ville låta bli att försöka fylla ut en utställning genom att ställa ut alltför obetydliga detaljstudier till ett större arbete. Så känner man för novellen »Mot våren». Den kunde vara ett kapitel, eller tjänat som studie till en roman. Lösryckt blir den intresselös, även miljön — förnäma släktingar som samlas kring ett arvskifte — är ganska utnött. En av de bästa återigen är »I andra hand». Den handlar om en liten f. d. frälsningssoldat som på gamla dar dragit sig tillbaka från Strid och Blod och just skall försöka återhämta sig från en operation. I den överksamhet som hon alls ej är van vid, grips hon av en besynnerlig oro, hon märker att vårkvällarna är ljusa och att månen skiner så förunderligt om natten. Efter en av dessa månskensnätter annonserar hon efter »en ordentlig flicka» som kunde dela rum med henne.

Flickan hette Tatti och gick på syatelje. När flickan försvunnit med sitt »Hej!» om mornarna så »fyllde detta rop rummet som om en brusande våg från havet rullat in och icke kunde lägga sig till vila». Tatti hade fästman och han fick komma upp och hälsa på någon gång i all ärbarhet i Almas och Tattis jungfruliga boning. Han hette Gustafsson och liknade en yngling som Alma en gång känt i tidernas morgon. Nu började en ny tid för Alma. Hon upplevde något — upplevde i andra hand. »Hela dagarna strömmade den unga flickans kraft över till henne. Lämnad ensam smög hon sig in i garderoben och smekte med fumliga händer klänningarna som hängde där. Det glatta silket spratt som levande hud under hennes beröring. Långa stunder slukade hon också med blickarna gossen på fotografiet, grät över honom därför att han var så lik hennes egen ungdoms älskade, tog på glaset som om det kunnat värma henne.»

Men det varade inte länge. En kväll fann hon Tatti i portgången med en annan, en lång mörk herre med små svarta koketta mustascher, ej alls lik Gustafsson. — »Tatti borde skämmas», sade Alma, och nu visste hon att hon älskade Gustafsson liksom hon älskat Tatti. Kort därefter flyttade Tatti, hon ville inte känna sig övervakad. Alma satt kvar, ensam och gammal, det var inte bara vårskymningen som gjorde henne blek om kinderna. »Hon förnam det som om blodet, som en lycklig tid dunkat så hett för hennes öron, krympt ihop och stelnat i något gömsle av hennes kropp.»

Till de styvare i novellerna hör också »Madame Boucs kärleksmåltid», en makaber historia om hur starka lidelser släckas i mat och vin. Dit hör även »Var och en sitt eget yrke», som är en variation av frälsningssoldaten Alma, svenskan Johanna Stuns som luras av parisiska ungdomar, en händelse som dock, trots bedrägeriet blir till en upplevelse för henne. Bara i namnen, det svenska tunga »Johanna» och »Jean et Jeanette», ligger en värld av skillnad.

Agnes Krusenstjernas vackra svenska språk har så ofta talats om att man inte behöver påpeka det om igen. Men just därför att hon *kan* så mycket, vill man ställa fordringarna högt. En novell är dock icke detsamma som veckomagasinens short stories.

Elsa Björkman-Goldschmidt.

Lydia Wahlströms bok om kvinnorörelsen.

(Forts. fr. sid. 1.)

ström drar upp och på vars hittills högsta punkt hon ställer de unga av i dag.

Då i litteraturförteckningen endast Olive Schreiners och Matilde Værtings böcker äro upptagna av dem som kunde komma ifråga, får man heller ingen klarhet i spörsmålet om det är efter grundlig kritisk prövning som doktor Wahlström beslutat sig för att ignorera den nya tesen. Den är dock så fascinerande om inte annat, att en kvinnorörelsens historiker nästan måste förklara varför hon i detta sammanhang bortser från densamma och oförändrat fasthåller vid den historiska syn som bildade rösträttsrörelsens teoretiska bas för trettio år sedan.

Hon kan invända att kvinnornas omstridda ställning i tidigare kulturer — det är inte bara fråga om matriarkat i primitiva stadier utan om kvinnovälde i fulländade kulturformer — ingenting har med den moderna svenska kvinnorörelsen att göra, den vars samband med industrialismens och demokratiens uppstigande linje hon så klart påvisar. Den invändningen vore också avgörande, om inte doktor Wahlström själv med nyss citerade sats själv gått så långt tillbaka som till kvinnans födelse i historien och sen med några utplockade citat givit en föreställning om den mellanliggande perioden såsom en tid av kvinnoförnedring och kvinnoförakt mot vilken den svenska kvinnan först opponerade genom sin representant Fredrika Bremer.

Med fyra rader i inledningen har doktor Wahlström motiverat denna sin sats: »så länge den fysiska styrkan ännu är den huvudsakligaste faktorn ifråga om rättens uppehållande inom ett land, kan man icke begära att det fysiskt svagare könet där skall anses vara av någon större betydelse för samhället».

»De tro att något profetiskt och heligt utmärker kvinnorna».

Månne icke? Har inte rätten, där rätt funnits, alltid haft sitt starkaste stöd i människans fruktan att kränka den gudomliga lag och den Gud som stod bakom rätten? Och har icke budet att vörda modern, den livgivande, ingått i rättsmedvetandet och omgivit henne med den gudomliga lagens skydd? Är inte föreställningen om det svagare könet av senare datum liksom uppfinningen att fästa något förnedrande vid det skydd som bör ägnas modern och den potentiella modern och att i detsamma finna en förevändning för att stänga kvinnan ute från arbete och inflytande? För en oförvillad blick äro ju kvinnornas fysiska prestationer, ehuru annorlunda än mannens, fullt jämförbara med dem och man kan snarare tänka sig forna tiders män imponerade av kvinnans oerhörda biologiska karriär än gråtande krokodiltårar med Nemilof och skyddslagstiftarna över hennes biologiska tragedi. Tacitus grep väl inte alldeles ur luften sin gamla, oss så kära sats om germanernas hållning inför sina kvinnor: »de tro att något profetiskt och heligt utmärker kvinnorna och att man därför bör följa deras råd och akta på deras svar».

Vad menade Tertullianus med sitt utrop om kvinnorna?

Men om vi bortse från mer eller mindre äventyrliga teser om rytmen i kvinnans historia, och hålla oss bara till den tidiga och sena medeltiden och renässansen som doktor Wahlström gör, kan man sätta ifråga hennes snabbmålning av kvinnans ställning före upplysningstiden. Doktor Wahlström kallar sina citat från Tertullianus och framåt muntrande. Jag tycker för min del att de äro ur psykologisk synpunkt oriktigt valda och framför allt bli de obegripliga om man icke ger dem deras bakgrund. När doktor Wahlström längre fram citerar greve Eric Josias Sparre, så talar hon om att hans kvickheter om krinolinerna i riksdagen yttrades på grund av Borgs rösträttsmotion. När hon citerar giftigheterna och grodorna från Uppsala universitet om kvinnor som vilja göra akademisk karriär, sätter hon samman dem med Elsa Eschelsons namn, hennes begåvning och öde. När hon citerar postmästarnas uttalanden om kvinnornas bristande rådighet berättar hon att de fälldes med anledning av kvinnornas försök att göra sig kompetenta till högre befattningar i verket. Men Tertullianus får stå där med sitt utrop om kvinnan som porten till helvetet utan att doktor Wahlström ur sitt vetande ger oss bakgrunden till detsamma. På så vis ser det ut som om han helt lugnt konstaterade en allmän sats i stället för att han talat i affekt. Jag skulle gärna vilja veta vad och vilka han tänkte på. Jag har valt mellan hans hustru, som han lär ha varit svartsjuk på, mellan de stora kurtisanerna vilkas välde inte låg längre tillbaks i tiden, än att det kan ha varit aktuellt i hans medvetande och till och med kvinnorna i den sekt som han slöt sig till, montanisternas, emedan dessa kvinnor ju fingo döpa och utdela nattvarden och predika.

Se nu i vilket trångmål doktor Wahlström lämnar oss. Var porten till helvetet kanske själva Phryne, Praxiteles väninna och modell, som hade sin staty av guld i Delphi och blev så rik på sitt yrke att hon utlovade bygga upp Tebes befästningar mot det att hon finge fästa på de nya murarna följande inskription: »Alexander förstörde dem, men Phryne, hetären, uppbyggde dem». Eller var det profetissorna i hans egen sekt, Priscilla och Maximilla som retade honom? Först om man berättar vilken ställning kvinnorna hade på ett tidigt stadium av den kristna kyrkans historia, blir det förståeligt varför kyrkan på 300-talet »kommit så långt i rädsla för kvinnoinflytandet» enligt doktor Wahlström, »som till att dikta in (nedsättande) sagor i evangeliet om dem».

Inte alla elever som skola göra extra arbete och inte alla andra läsare av doktor Wahlströms bok kunna sätta hennes citat i sammanhang med en rädsla för kvinnlig dominans i privatlivet och det allmänna livet. Men doktor Wahlström kunde själv ha gjort det åt oss med offrande av en sida eller två och sålunda gjort rättvisa åt Tertullianus och hans eftersägare likaväl som åt professorerna i Uppsala och generaldirektören och hans män i postverket samt länkat ihop dem i samma grupp.

Kvinnorna ha trots historiens växlingar ett förpliktande och stort förflutet.

Eller också kunde hon ha gjort ett helt annat urval ur historien. Hon kunde ha berättat om de lärda abbedissorna, om de stora kvinnliga reformatorerna och mystikerna inom kyrkan och deras sköna vänskapsförhållande med de manliga själsfränderna, om de lärda kvinnliga professorerna i latin, i medicin och astronomi till exempel, och hur det kunde hända att den ena kvinnliga professorn invigde den andra till hennes ämbete med ett tal som var sådant vältalighets- och lärdomsprov, att de församlade lärde hänfördes därav. Eller om de stora regerande drottningarna såsom Isabella och Elisabeth. Och varför inte ta som symbol i stället för Tertullianus den store spanske mystikern och diktaren Juan de la Cruz som först knäböjde för Sancta Teresa, grundarinnan av den reformerade carmeliterorden, och sedan när hon knäböjde för honom med sina nunnor, gav henne sin prästerliga välsignelse? Allt detta hade författarinnan så lätt kunnat göra, eftersom hon liksom Ellen Fries insett att även de närmare århundradenas dokumenterade historia får bättre balans om man drar fram undangömda kvinnliga gestalter och omvärderar andra.

Ur doktor Wahlströms egen översikt framgår ganska tydligt att de positioner tidigare generationer vunnit åt de unga nu äro hotade. Det faktum bör man inte fördölja för dem. Men man bör också visa dem att inte ens i de för dem mörkaste tiderna ha kvinnorna gett sig helt eller kunnat stängas inne i sin så kallade värld. Det ungdomen nu behöver är stimulans. För min del tror jag att det får den bäst genom att ställas inför ett förpliktande och stort förflutet.

(Forts. i nästa n:r.)

Elin Wägner

?

Råd och Rön

DESINFEKTIONSANSTALTEN

EDV. JACOBSSON, RINGVÄGEN 149, av Kungl. Medicinalstyrelsen auktoriserad desinfektör. Specialitet: Cyanrökning av hela fastigheter. Ensamförsäljare för Tulléx-vätska och Tulléx-Rökblock. Obs.! Giftfritt. Kan utföras av vem som helst. Följ noga bruksanvisningen.
Tel. 40 00 21, 43 19 93.

INREDNINGAR

Ynqve Lundström
dekorerar
konserverar, förgyller.
inreder.
Kungsg. 39 6tr 117073

HOTELL — PENSIONAT

BERGSTRANDS HOTELL-PENSIONAT
Alla moderna bekvämligheter. Moderata priser.
Enkelrum från 4:—
Dubbelrum „ 6:—
Birger Jarlsgatan 41 A
(nära Stureplan)
Tel. 10 31 20. 21 60 28

OPTIKER

Ur & Optik
(Petrus Ahlén)
Karlavägen 87. Tel. 62 41 17.
Utprovning av glasögon efter läkarrecept under fullgod garanti utföres av mångårig fackman. — Urreparationer utföres omsorgsfullt.

Tussin
Lagligt skyddat
Enkelt örtmedel för slemlösning. Pris kr. 1:25, originalpaket till en liter dekokt. Å apotek.
Lindholms Droghandel,
Stockholm 21.

TRIKÅVARUR

Ester Nilssons Trikåaffär
Mästersamuelsgatan 42. Tel. 10 51 27.
Dam- och *herrunderkläder* i även extra storl. från förstklassiga svenska fabriker. Klädningar. Strumpor i ylle, bomull, konstsilke och flor.
Knävärmare och maggördlar.
Billiga bestämda priser.

Giron:r 1544
Tidevarvet började 1933 sin elfte årgång.

TIDEVARVET

Lördagen den 22 Juli 1933 — N:r 28

Prenumerera
på TIDEVARVET från 1 juli
Pris kr. 3:25

Det märkliga valet i Finland.

(Forts. fr. sid. 1.)

självständighet. Landets högergrupper lånade villigt i dessa, som andra riksangelägenheter sitt öra till viss ringaktning för laglighetsbegrepp, ja, sin förståelse för laglighetsbrott om det gällde ernående av vissa politiska syftemål. Därmed tog högern avstånd från gängse västerländsk högerpolitisk uppfattning. Det förefaller oss sålunda, som skulle en högerpolitisk riktning i Sverige, för att taga ett för oss nära liggande exempel, icke kunna förenas med den laglöshetsuppfattning, som i vårt lands högerkretsar ofta kommit till alltför extrema uttryck alltsedan Lapposommaren 1930. I Finland har på den grund uppkommit den märkliga situation, att det blivit de vänster- och framstegsbetonade partigrupperna, socialdemokraterna och framstegspartierna, som kommit att slå vakt kring laglighetens och det demokratiska folkstyrets ideal. Den socialdemokratiska partigruppen i Finland har alltsedan frihetskriget 1918, då den gav uttryck för en i sitt slag laglöshetsbetonad politisk vänsteruppfattning, alltmera närmat sig den västerländska socialdemokratiska uppfattningen om en lagligt värnad demokrati.

Nu framvisar folkets vilja genom valresultatet av riksdagsvalet i Finland detta år, att folket reagerat mot laglösheten i varje form, även den av högern utbasunerade samhällsbevarande statsform, som kunde utvecklas, enligt högern, även i viss mån oberoende av landets nuvarande lagar. Ehuru landets högergrupper därmed visat sig ha reagerat mot den väl rikliga lagproduktion, som faktiskt ägt rum efter Finlands självständigblivande, såsom ett uttryck för alla de sociala reformkrav, som riket eftersträvat även under den ryska tiden, men aldrig kunnat verkställa, fingo dessa högergrupper, den gamla finska högern i valförbund med det s. k. fosterländska folkrörelsepartiet emellertid nu anteckna förödande mandatförluster. Icke ens de äktfinska fanfarerna ha kunnat rädda partierna från detta nederlag, oaktat dessa fanfarer utbasunerats även av den folkets andliga ledning, som universitetsprofessorer dock utgöra, universitetsprofessorer, som till sitt förfogande hade bort kunna räkna med tusentals röstberättigade och nationalistiskt upphetsade studenter och ett otal nationalistiskt formerade akademiska organisationer. Högerns representation i riksdagen minskades sålunda med en fjärdedel, det finskspråkiga samlingspartiet och den fosterländska folkrörelsen tillsamman mistade tio, agrarpartiet sju mandat!

Det finska folket låter sig icke förvillas av nationalistisk hets —

Vinsterna inhöstades sålunda förutom av småbrukargruppen, föga aggressiv i språkfrågan, av socialdemokraterna, som även räknar med svenskspråkig representation och av det finska framstegspartiet. Socialdemokraterna deklarerade kort före valen sin absoluta neutralitet i nationalitetsfrågan, och det finskspråkiga framstegspartiet har sedan gammalt visat sig språkligt tolerant. Det märkliga är sålunda, att Finlands folk, med sitt dock erkänt hetsiga temperament och sin radikala mentalitet, icke lystrat till diktaturvindarna från öster och söder, utan fastmer tydliggjort sin önskan om att få leva enligt en fortsatt folkstyrd statsform på grundvalen av lagbunden samhällsrätt. Folket har vidare visat sig äga urskillning nog, att vid inval av folkrepresentanter i rikets politiska forum, icke låta sig ledas av enbart nationalistiska synpunkter, oaktat nationalitetsfrågan nästan till osundhet infekterat landets andliga liv över huvud sedan långa tider tillbaka.

men slår vakt om lagbunden samhällsrätt.

Det svenska valförbundet har genom valresultatet avspeglat dessa samma synpunkter. Högergruppen inom folkpartiet, som första gången gav sig tillkänna vid 1930 års riksdagsval i Lapporörelsens tecken gentemot folkpartiets fraktionsfria tidigare representation, hade nu att anteckna en mandatförlust av 50 %. Däremot hade den fraktionsfria, eller gentemot högergruppen mera centerbetonat inställda folkpartirepresentationen att vid detta riksdagsval anteckna vinster, medan den svenska vänstergruppen i avsaknad av ett verkligt bärande politiskt namn, fick in sitt enda mandat i riksdagen såsom tidigare. Svenskarna undkommo sålunda förluster och inkommo med 21 mandat av riksdagens tvåhundra, såsom senast, då ett mandat förlorades. Ett större antal svenskar än någonsin tidigare ha emellertid otvivelaktigt vid detta riksdagsval givit socialdemokraterna sina röster, detta för att förhindra politiska konjunkturvindar i diktaturens tecken att anställa förödelse i riksdagens forum.

Valet var ett lyckligt val.

Av de vid dessa riksdagsval talrikt framträdande nya politiska nyanser, vilka trängdes om plats på den fyllliga valsedeln, har ingen erhållit folkets intresse i tilräckligt hög grad för att ens kunna få in någon enda representant i riksdagen. Det förefaller därför, som skulle de gamla partigrupperna alltjämt bibehålla sin auktoritativa makt över folkets sinnen, på samma gång detta skulle tyda på ett folkkynnets i Finland balans, vilket icke genast låter sig lockas av nya politiska locktoner, vare sig dessa lånats från öster eller söder.

Ingenting synes i själva verket mera eftersträvansvärt för Finlands folk i detta nu, än en verklig arbetsfred, ostörd av nationella irritament, som alltför starkt fängslar svenskarnas kvalificerade riksdagsgrupps krafter endast vid försvaret av nationella rättigheter, och över huvud alltför mycket leda bort uppmärksamheten från de viktiga politiskt ekonomiska dagsproblem, som för övrigt äro gemensamma för hela världen.

Riksdagsvalets utgång betecknar därför en folkets tillfredsställande omdömesgillhet och lyckliga klarsyn i dessa angelägenheter.

Märta Schulz-Cajander.

Till våra halvårsprenumeranter!

I stället för den sedvanliga giroblanketten be vi att på detta sätt få påminna Eder om halvårsprenumerationen på Tidevarvet och emotse tacksamt prenumerationsavgifterna.

Tidevarvet kostar från den 1 juli till årets slut

Kronor 3:25

Avgiften insändes bekvämast pr giro till

Tidevarvets expedition
STOCKHOLM 2

Vårt postgironummer är som förut **1544**

Ragna Ljungdell:

Från Riddarholmen till Kronstadts redd.

Det var en morgon i slutet av juni i ett av de små lektionsrummen på A. B. F. i Stockholm. Hit hade en ödets nyck sammanfört tre unga kvinnor från olika land. En tyska, som av underliga omständigheter drivits över till Sverige, en svenska och undertecknad från Finland. Tyskan kunde som socialdemokrat ej tänka på att nu återvända till Tyskland, där hon ej heller hade några anförvanter och hon uppbjöd alla sina krafter för att här finna någon existensmöjlighet. Vi hade aldrig sammanträffat förut. Om några timmar skulle vi slungas åt var sitt håll igen. Vi talade om den unga tyskans belägenhet, om tidsläget över huvud taget. Orden föllo stilla och avmätt med det pressade lugn, som vittnar om svårigheter, vilka just hålla på att genomkämpas, vilka ännu ej bära det övervunnas och bakomliggandes patinerade prägel. Någonting positivt kunde vi inte komma till. Och dock: när vi tryckte varandras händer till avsked, kände åtminstone jag något av den lyftning man förnimmer, då man snuddar vid ett hemligt livs- och kraftcentrum. Det kan omslutas av några människor vid ett tillfälligt möte, det kan plötsligt viska i ens öra var som helst — när som helst. Men sällan kan en flik av dess väsen fångas i en formel eller om ock blott bristfälligt fixeras i ett positivt yttre resultat. Och det är kanske inte heller alltid nödvändigt.

Stockholm låg vänligt och inbjudande i aftonsol samma kväll, då jag reste. Det var som om staden ännu velat ge mig som en hälsning på färden en fläkt av det ljusa och fina den skänkt: de vänliga, hjärtliga människorna på stranden, solreflexerna som spelade över de brokiga, av regnskuren nytvättade husgavlarna på Söder. Känslan av uppbrott från allt detta som redan hunnit bli mig vant smälte samman med undran inför det kommande och tog för mig form i den sista synbild jag medförde från Stockholm: Riddarholmskyrkans genombrutna torn, som stod mjukt, nästan bedjande mot en mörk oväderssky och smälte samman med den.

Följande morgon i Åbo. Torr, tråkig stad. Till min känsla av vantrevnad bidrog denna gång främst de grymma, fanatiska valplakaten som redan vid de första stegen på hemlandets jord överallt skrek emot mig. Per järnväg till Helsingfors. Efter några timmars uppehåll där vidare till det östra gränslandskapet: Karelen. Från Viborg österut blir naturen kargare, marken mera sandbunden och landskapet antar alltmer denna svårdefinierbara men omisskännliga prägel, som är egen för Karelen. Genom Raivola, Edith Södergrans hembygd, och Terijaki vidare till en ort en mil från ryska gränsen. Folkelementet i kupén blir småningom annorlunda, sorlet tilltar, ryskan överväger allt mer. Man finner det egentligen absurt att inte resa vidare. Att inte till räckan av de fyra städer man nyss passerat foga som slutpunkt ännu en, den intressantaste: Leningrad.

Här är klangfärgen mörkare och djupare än i de nejder varifrån jag kommit. Här är allt en blandning av ryskt och karelskt.

Alla dessa orter vid Finska vikens innersta kust bära ännu prägeln av sin välmakts dagar, då de voro sommarförorter till tsartidens Petersburg, på vilken de byggde hela sin existens. Vid sidan av de illsluga karelska bondtyperna gör sig det ryska inslaget starkt gällande. På ömse sidor om landsvägen som, kantad av härliga tallar och lövträd, följer stranden tätt åt Terijaki — inne i skogen — överallt träffar man på halvt förfallna, igenspikade villor, vilka ibland ännu förvaltas av en villavakt för en frånvarande eller längesen försvunnen ägare. Ibland har ägaren slungats hit tillbaka, som en spillra från landet på andra sidan, där han ej mer har hemortsrätt. Många skiftande, upprivna människoliv ha kommit till ro här i skenbar händelselöshet — för en tid åtminstone. Här ha också Ilja Rjepin och Leonid Andrejew dött.

Och där — endast några kilometer längre bort — går denna underliga gräns mellan två världar. På finska sidan ligger den gula plagen rätt tam och övergiven i solgasset, på ryska sidan en stor badort, vars ljussken oroligt blinkar om kvällarna. Det är som om det febrila tempot därborta fortplantade sig vidare i vågor, låge som en ständig slöja av fabriksrök över horisonten. När det är lugnt höras de otaliga fabrikssignalerna från Leningrad och Kronstadt ljuda med långa utdragna toner över havet kl. 7 på morgonen och till frukost kl. 11. Aeroplanen likna flugor, krigsfartygen röra sig av och an som små prickar med röksvansar efter och lägga ut måltavlor, vilka stå som vita, fyrkantiga skrivblock mot synrandens rökiga blå. Här på finska sidan vandra badgästerna i sakta mak ner till strandkasinot för att dansa och bada. I sensommarkvällar spelar strålkastaren från Kronstadt oavbrutet över havet, stannar ett ögonblick över plagens gula sand och innesluter liksom hänfullt kasinot med de dansande paren inom sin ljuskägla.

Det är ett suggestivt landskap. Naturen har förenat sig med det av mänskohänder gjorda till en brokig men starkt verkande helhet. Den väcker reflexioner vid varje steg.

Och så havet — »det underliga, underliga havet» mellan finskt och ryskt. Olikt andra hav jag sett. Det är väl molnen och karaktären hos de omgivande stränderna som vållar olikheten. Det fordrar en ut till sig, vill inte giva samling och ro till något annat, pockar med sitt brus natt och dag. Ibland ligger det som smält tenn under hotfullt mörk himmel. Stundom mot natten, då fabriksröken utplånats, stiger Kronstadt, som annars blott otydligt skönjes vid horisonten, upp ur havet med sin kyrkokupol och sina fabriker liksom tecknade med vit krita mot en blå åskvägg — självlysande och overklig, som sagans sjunkna stad.

Kuokkala i juli 33.

TVÄTT

Kahns Tvätt

Tvätt, och mangling 45 öre. Välgjort arbete. Hämtas. Gyllenborgsgatan 8. Telefon 53 71 20.

Råd och Rön
DIETKOST

Vid överansträngning
VÄRTRÖTTHET OCH OLUST
pröva någon av våra närande och kraftgivande, råpressade
VEGETABILISKA SAFTER
av Björk, Nässla, Enbär, Johannesört, Maskros, Vitlök, Malört m. fl.
24 olika sorter finnas. Begär prospekt.
Schoenenbergers Generalagentur.
Linnégatan 25, Stockholm. Tel. 60 91 97.
Ombud antagas på alla platser.

DUPLICERINGSBYRÅ

Skriv- och Dupliceringsbyrån ÖRNEN
Tel. 20 89 56 Kungsgatan 50, 2 tr. STOCKHOLM Tel. 20 89 56
Maskinskrivning: av alla slags handlingar.
Duplicering: Spec. kompendier.
Översättning: Tyska, Engelska Franska, Spanska.
Förstklassiga referenser.

FOTVÅRD

Rationell fotvård
Syster Elisabets Fotvårdsklinik,
Kungsgatan 50, III, hiss.
Tid pr tel. 20 37 90, kl. 10—5 e. m.

FRUKT och KONSERVER

1:sta klass Fruktaffär
Skepparegatan 96 (ing. fr. Strindbergsg. H. S. B:s hus)
Välsorterat lager av Frukt, Konfekt, Kaffe, Konserver, Grönsaker m. m.
Trots våra billiga priser lämna vi *3 proc. rabatt* å alla varor mot 100 kronor i kassakvitton.
Gör oss ett besök — Ni blir belåten!
LJUNGSTRÖMS FRUKT
Tel. 62 09 47.

HOTELL

Bo i Stockholm på **Missionshotellet Norden**
Drottninggatan 46
Förstklassigt — Centralt — Billigt
Tel.: 10 99 04, 11 65 10, 11 65 15.

HÄLSOVÅRD

Stockholms Fysikaliska Kuranstalt
Humlegårdsg. 18, 1 tr. SKODSBORGS-METOD. Effektiv kurbehandling av gikt och reumatism, nervsvaghet, ämnesomsättningssjukdomar. Herr- och damavdelning.
Begär prislista. Tel. 67 54 44, 61 06 78.

VÄVSKOLA

VÄVELEVER,
gärna fruar, emottagas på längre eller kortare tid. Såväl kvälls- som förmiddagskurser.
Anna Månsson, Rättviksvägen 18, Nockeby. Tel. Nockeby 7 35.
Beställningar av vävnader utföras.

TIDEVARVET
Triewaldsgränd 2, 3 tr., Stockholm.
REDAKTION:
Telefon 20 48 42. Mottagningstid 10—12.
EXPEDITION:
Telefon 20 48 42.
Kontorstid kl. 10—12 f. m., 1—4 e. m. Postgiro 1544.
PRENUMERATIONSPRIS:
För helår kr. 6: —, halvår kr. 3: 25, kvartal kr. 1: 75. Lösnummer 15 öre.
ANNONSPRIS:
I text 25 öre per millimeter.

Stockholm 1933
Zetterlund & Thelanders Boktryckeri-A.-B.